

УДК 544.6.018.42-16

*Ю.В. Погоренко ^а, А.А. Нагорний ^б, Р.М. Пшеничний ^в, А.О. Омельчук ^а***СИНТЕЗ ТА ЕЛЕКТРОПРОВІДНІСТЬ ТВЕРДИХ РОЗЧИНІВ**^а Інститут загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України, м. Київ, Україна^б Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна^в Сумський державний університет, м. Суми, Україна

Встановлено, що в системі $xMF-(1-x)PbF_2-SnF_2$ ($M=Li, Na, K, Rb$) при $0 < x \leq 0,1$ утворюються тверді розчини гетеровалентного заміщення $M_xPb_{1-x}SnF_{4-x}$ ізоструктурні $PbSnF_4$. При заміщенні частини іонів Pb^{2+} іонами лужних металів (Li^+, K^+, Rb^+) провідність синтезованих зразків у високотемпературній області в загальному випадку зростає у порівнянні з $PbSnF_4$. Незначне заміщення (3,0 мол.%) іонів Pb^{2+} на M^+ (K, Rb, Li) практично не впливає на провідність одержаних зразків. При заміщенні більше 5 мол.% фторид-іонна провідність синтезованих зразків у високотемпературній ділянці (понад 450 К) вища за провідність вихідного фториду $PbSnF_4$, а при нижчих температурах – практично однакова з нею. Найвищу провідність $((7,72-9,32) \cdot 10^{-2} \text{ См/см})$ та найменшу енергію активації провідності (0,25–0,5 еВ) у високотемпературній ділянці мають зразки складу $K_{0,10}Pb_{0,90}SnF_{3,90}$, $Li_{0,07}Pb_{0,93}SnF_{3,93}$ та $Rb_{0,05}Pb_{0,95}SnF_{3,95}$. Провідність зразків з натрієм незалежно від кількості NaF є меншою в порівнянні з $PbSnF_4$, що пояснюється утворенням додаткової фази $NaSn_2F_5$. Характер залежності величин енергії активації від концентрації гетеровалентного замісника та її значення вказують на те, що провідність одержаних зразків забезпечують високорухливі міжвузлові аніони фтору.

Ключові слова: тверді фторидпровідні електроліти, гетеровалентне заміщення, нестехіометричні фториди, електропровідність.

DOI: 10.32434/0321-4095-2019-126-5-112-117

Вступ

Постійний розвиток ринку портативних електронних пристроїв різного призначення, а також гібридних двигунів та електромобілів обумовлює потребу в нових матеріалах, які можуть бути використані для створення джерел струму з більш високими питомими енергетичними характеристиками. Зокрема, поява твердотільних акумуляторів з високими експлуатаційними характеристиками [1,2] обумовила вивчення та пошук сполук, які можуть бути використані для створення нових електродних та електролітних матеріалів [3,4].

Особливої уваги заслуговують електролітні та електродні матеріали на основі фторидпровідних фаз [6,7]. Уже зараз синтезовано та досліджено низку фторидпровідних композицій, які використано для створення хімічних джерел

струму, що працюють в інтервалі температур 293–773 К, забезпечуючи при цьому задовільні питомі характеристики [3]. Так, в роботі [7] показано, що в гальванічних елементах на основі твердих фторид-іонних провідників можна досягти питомої енергоємності в 230 Вт·год/кг. Великою перевагою джерел струму такого типу у порівнянні з літій-іонними є їх висока пожежо- та вибухобезпечність.

Аналіз літератури [5,6,8–10] показує, що серед низки досліджених фторидпровідних фаз складні фториди на основі $PbSnF_4$ мають найвищу ($\sim 3 \cdot 10^{-3} \text{ См/см}$ при 293 К) фторид-іонну провідність. Досить ретельно досліджено вплив на провідність $PbSnF_4$ заміщення частини катіонів плюмбуму тривалентними катіонами металів [11]. Так, зокрема, встановлено, що при заміщенні до 20 мол.% іонів Pb^{2+} іонами Ln^{3+} ($Ln=Y,$

La, Ce, Nd, Sm, Gd) у структурі PbSnF_4 електропровідність твердих розчинів, які при цьому утворюються, значно вища у порівнянні з вихідним PbSnF_4 . Максимальну провідність мають зразки, що містять 10,0–15,0 мол.% LnF_3 [12,13]. Вплив заміщення іонів плюмбуму або стануму в структурі PbSnF_4 іонами одновалентних елементів досліджено недостатньо.

З огляду на зазначене, визначення впливу заміщення частини іонів Pb^{2+} у складному фториді PbSnF_4 іонами лужних металів (Li, Na, K, Rb) на провідність фторидпровідних фаз, що при цьому утворюється, її залежність від температури та складу, встановлення інтервалу існування твердих розчинів та їх структурних особливостей є актуальною теоретичною і прикладною задачею.

У даному повідомленні наведено результати досліджень провідності твердих електролітів на основі фторидів плюмбуму та стануму, одержаних шляхом заміщення частини іонів плюмбуму гетеровалентними катіонами лужних металів (літію, натрію, калію, рубідію) у складному фториді PbSnF_4 . Таке заміщення за рахунок нееквівалентної кількості аніонів фтору при катіонах замісника та плюмбуму повинно сприяти утворенню дефектів в аніонній підґратці та суттєво змінювати провідність утворених фторидпровідних фаз, однак характер такого впливу на сьогоднішній день однозначно ще не було виявлено.

Експериментальна частина

Синтез полікристалічних зразків в системі $x\text{MF}-(1-x)\text{PbF}_2-\text{SnF}_2$ ($M=\text{Li, Na, K, Rb}$) при $x=0,03; 0,05; 0,07; 0,1$ виконували методом плавлення з вихідних попередньо висушених реактивів $\text{KHF}_2, \text{LiF, NaF, RbF, PbF}_2$ і SnF_2 кваліфікації «х.ч.» в інтервалі температур 773–823 К в атмосфері аргону. Рентгенофазовий аналіз (РФА) одержаних зразків виконували на дифрактометрі ДРОН-3М з CuK_α -випромінюванням в інтервалі кутів від 10 до 80°. Для ідентифікації та оброблення дифрактограм використовували базу даних JCPD і комп'ютерні програми Match і UnitCell (The Collaborative Computational Projects (CCPs), <http://www.ccp14.ac.uk>).

Провідність одержаних зразків досліджували мостовим методом на частоті 70 кГц з використанням двоелектродної схеми. Для дослідження використовували спресовані полікристалічні зразки циліндричної форми діаметром 8 мм і товщиною 2,0–3,0 мм. Струмopідводами були гладкі поліровані платинові пластини. Вимірювання виконували в атмосфері аргону в інтер-

валі 298–623 К після термостатування в режимі охолодження. Для нівелювання вкладу пористості досліджених зразків таблетки виготовляли в одних і тих же прес-формах з дрібнодисперсних фракцій з розміром часток не більше 60 мкм під тиском 150 атм.

Питому електропровідність розраховували за рівнянням $\sigma=l/sR$, де l – товщина циліндричного зразку, s – площа контакту, R – активний опір.

Результати та обговорення

Методом РФА встановлено, що при заміщенні частини іонів Pb^{2+} (до 10 мол.%) у структурі PbSnF_4 іонами Li^+, K^+ і Rb^+ утворюються тверді розчини гетеровалентного заміщення, що ізоструктурні PbSnF_4 (рис. 1). При заміщенні катіонів плюмбуму катіонами калію та рубідію синтезовані зразки утворюють кристалічну решітку тетрагональної сингонії (пр. гр. $P42/n$) зі структурою $\beta\text{-PbSnF}_4$, а при заміщенні іонами літію на дифрактограмах реєструються рефлекси, що відповідають тетрагональній (β) і моноклінній (α) модифікації PbSnF_4 (рис. 2). При заміщенні іонів Pb^{2+} іонами Na^+ вже при малих кількостях x (до 3 мол.%) разом з фазою PbSnF_4 утворюється додаткова фаза NaSn_2F_5 (рис. 2).

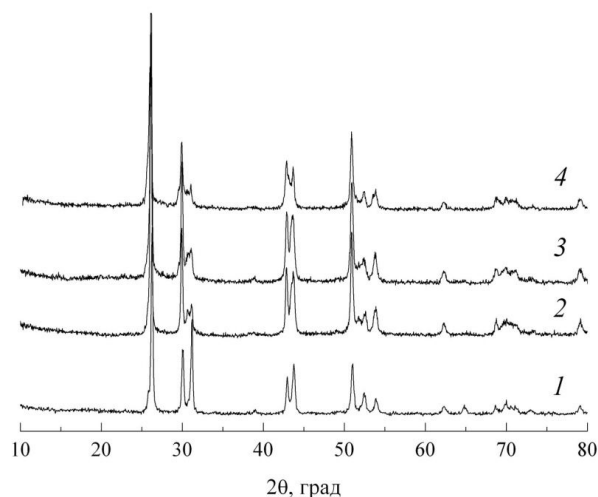

Рис. 1. Дифрактограми синтезованих зразків твердих розчинів $\text{K}_x\text{Pb}_{1-x}\text{SnF}_{4-x}$ і вихідного PbSnF_4 : 1 – PbSnF_4 ; 2 – $\text{K}_{0,03}\text{Pb}_{0,97}\text{SnF}_{3,97}$; 3 – $\text{K}_{0,05}\text{Pb}_{0,95}\text{SnF}_{3,95}$; 4 – $\text{K}_{0,1}\text{Pb}_{0,9}\text{SnF}_{3,9}$

Заміщення невеликої кількості іонів Pb^{2+} іонами M^+ (K, Rb) сприяє зменшенню параметра елементарної комірки (наприклад, від 5,969 до 5,9613 Å при заміщенні іонами калію). Подальше збільшення вмісту іонів M^+ у структурі

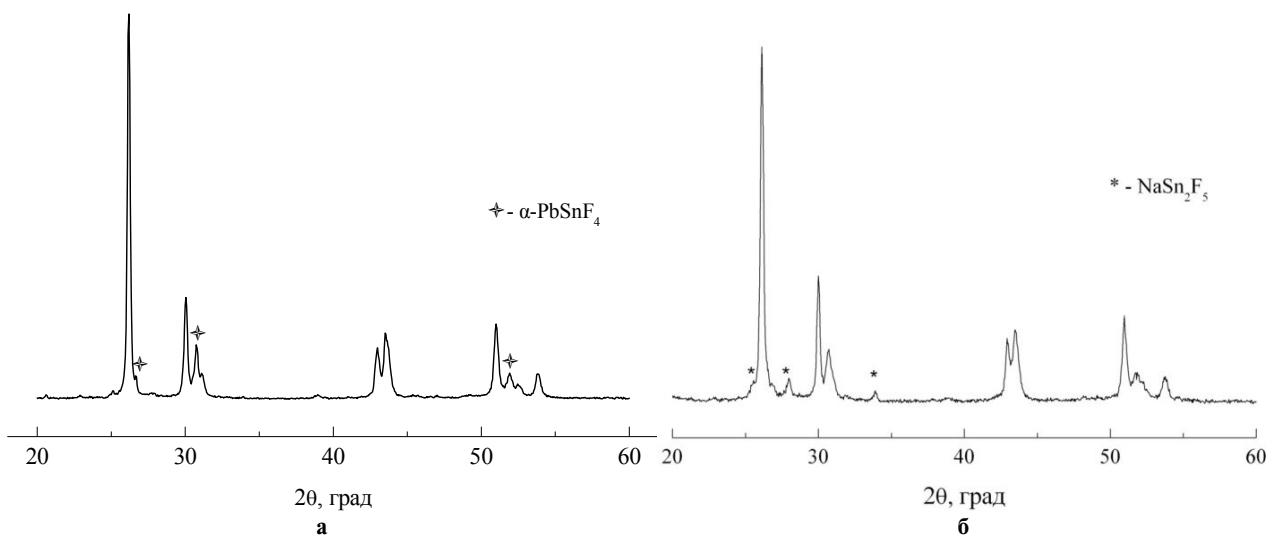

Рис. 2. Дифрактограми синтезованих зразків у системах: а – $x\text{LiF}-(1-x)\text{PbF}_2-\text{SnF}_2$; б – $x\text{NaF}-(1-x)\text{PbF}_2-\text{SnF}_2$ при $x=0,03$

вихідного PbSnF_4 приводить до поступового збільшення параметра a та об'єму елементарної комірки, а значення параметра c при цьому зменшуються. Залежність розрахованих за результатами РФА параметрів елементарної комірки синтезованих зразків від концентрації гетеровалентного замісника узгоджується з правилом Вегарда (табл. 1, рис. 3).

Таблиця 1

Параметри комірок кристалічних решіток твердих розчинів $\text{K}_x\text{Pb}_{1-x}\text{SnF}_{4-x}$ і вихідного PbSnF_4

Зразок	$a, \text{Å}$	$V, \text{Å}^3$
PbSnF_4	5,969	1834,89
$\text{K}_{0,03}\text{Pb}_{0,97}\text{SnF}_{3,97}$	5,9613	1837,06
$\text{K}_{0,05}\text{Pb}_{0,95}\text{SnF}_{3,95}$	5,966	1837,27
$\text{K}_{0,07}\text{Pb}_{0,93}\text{SnF}_{3,93}$	5,9671	1833,81
$\text{K}_{0,1}\text{Pb}_{0,9}\text{SnF}_{3,9}$	5,9675	1834,59

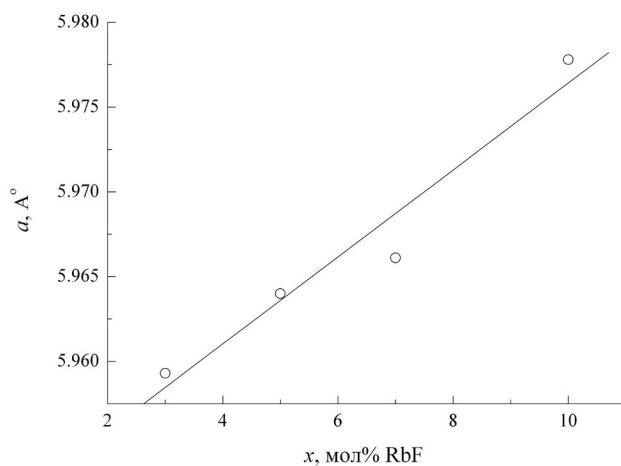

Рис. 3. Залежність параметра a кристалічної решітки твердих розчинів $\text{Rb}_x\text{Pb}_{1-x}\text{SnF}_{4-x}$ від вмісту RbF

На рис. 4 на прикладі твердого розчину $\text{K}_{0,05}\text{Pb}_{0,95}\text{SnF}_{3,95}$ при 293 К надана типова залежність комплексної провідності полікристалічних зразків $\text{M}_x\text{Pb}_{1-x}\text{SnF}_{4-x}$. При низьких температурах і високих частотах годограф імпедансу наданий деформованою дугою, а при низьких частотах трансформується в лінійну залежність. Такий характер залежності притаманний більшості твердих іонпровідних електролітів, зокрема, і для чистого PbSnF_4 [5].

Залежність провідності синтезованих сполук від температури задовільно апроксимується рівнянням Арреніуса-Френкеля, причому на залежності кожного зразка, в тому числі і вихідного $\beta\text{-PbSnF}_4$, у температурному інтервалі 503–533 К реєструється злам (рис. 5–7), притаманний більшості твердих електролітів з флюори-

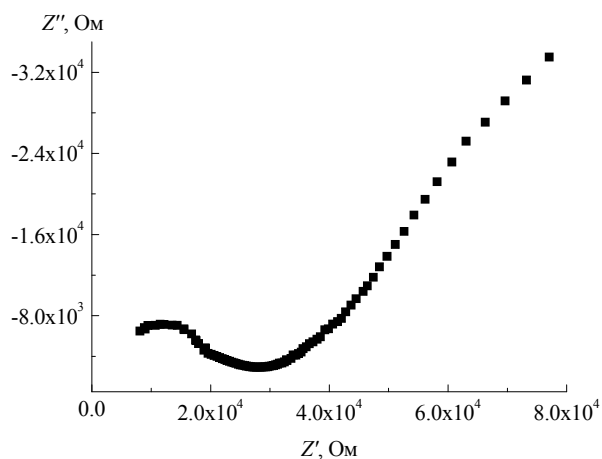

Рис. 4. Типова імпедансна діаграма твердих розчинів $\text{M}_x\text{Pb}_{1-x}\text{SnF}_{4-x}$ на прикладі твердого розчину $\text{K}_{0,05}\text{Pb}_{0,95}\text{SnF}_{3,95}$ при 293 К в координатах Найквіста

товою і антифлюоритовою структурою.

Параметри електропровідності синтезованих зразків твердих розчинів $M_xPb_{1-x}SnF_{4-x}$ ($M=Li, K, Rb$) наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Параметри електропровідності синтезованих зразків твердих розчинів

Зразок	ΔE_a , eB	$\lg(A)$, (См/см)·К	σ , См/см	T, К
β -PbSnF ₄	0,36	4,19	$9,02 \cdot 10^{-4}$	373
	0,2	2,27	$1,88 \cdot 10^{-2}$	573
$K_{0,03}Pb_{0,97}SnF_{3,97}$	0,23	5,65	$6,09 \cdot 10^{-4}$	373
	0,41	10,46	$1,67 \cdot 10^{-2}$	573
$K_{0,05}Pb_{0,95}SnF_{3,95}$	0,19	4,74	$7,35 \cdot 10^{-4}$	373
	0,38	10,01	$1,76 \cdot 10^{-2}$	573
$K_{0,07}Pb_{0,93}SnF_{3,93}$	0,26	5,29	$1,37 \cdot 10^{-4}$	373
	0,73	15,99	$5,32 \cdot 10^{-2}$	573
$K_{0,1}Pb_{0,9}SnF_{3,9}$	0,17	4,59	$1,3 \cdot 10^{-3}$	373
	0,76	19,31	$7,95 \cdot 10^{-2}$	573
$Li_{0,03}Pb_{0,97}SnF_{3,97}$	0,33	3,43	$2,73 \cdot 10^{-4}$	373
	1,02	10,95	$3,36 \cdot 10^{-3}$	473
	0,32	4,52	$7,88 \cdot 10^{-2}$	573
$Li_{0,05}Pb_{0,95}SnF_{3,95}$	0,28	5,29	$4,4 \cdot 10^{-4}$	373
	0,76	8,1	$2,66 \cdot 10^{-3}$	473
	0,43	3,03	$6,02 \cdot 10^{-2}$	573
$Li_{0,07}Pb_{0,93}SnF_{3,93}$	0,29	2,77	$5,28 \cdot 10^{-4}$	373
	0,78	8,74	$5,86 \cdot 10^{-3}$	473
	0,25	4,23	$9,32 \cdot 10^{-2}$	573
$Rb_{0,03}Pb_{0,97}SnF_{3,97}$	0,15	1,67	$1,2 \cdot 10^{-3}$	373
	0,86	8,96	$4,7 \cdot 10^{-2}$	573
$Rb_{0,05}Pb_{0,95}SnF_{3,95}$	0,22	2,61	$1,12 \cdot 10^{-3}$	373
	0,86	9,27	$7,72 \cdot 10^{-2}$	573
$Rb_{0,07}Pb_{0,93}SnF_{3,93}$	0,23	2,62	$8,49 \cdot 10^{-4}$	373
	0,76	8,1	$4,7 \cdot 10^{-2}$	573
$Rb_{0,1}Pb_{0,9}SnF_{3,9}$	0,23	2,74	$4,08 \cdot 10^{-4}$	373
	0,77	8,19	$5,09 \cdot 10^{-2}$	573

Незначне заміщення (3,0 мол.%) іонів Pb^{2+} на M^+ (K, Rb, Li) практично не впливає на провідність одержаних зразків. При заміщенні більше 5 мол.% фторид-іонна провідність синтезованих зразків у високотемпературній ділянці (понад 450 К) вища за провідність вихідного фториду $PbSnF_4$, а при нижчих температурах – практично однакова з нею.

На температурних залежностях електропровідності твердих розчинів $Li_xPb_{1-x}SnF_{4-x}$ реєструється два злами при температурі ~550 К та ~470 К. Синтезовані зразки твердих розчинів $Li_xPb_{1-x}SnF_{4-x}$ у всьому концентраційному інтервалі існування при температурах вищих за 470 К мають вищу провідність, ніж вихідний фторид $PbSnF_4$. При нижчих температурах вона на по-

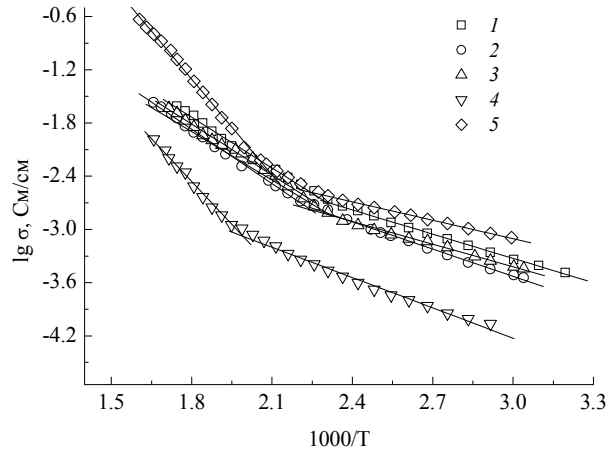

Рис. 5. Температурні залежності питомої провідності полікристалічних зразків твердих розчинів $K_xPb_{1-x}SnF_{4-x}$: 1 – $PbSnF_4$; 2 – $K_{0,03}Pb_{0,97}SnF_{3,97}$; 3 – $K_{0,05}Pb_{0,95}SnF_{3,95}$; 4 – $K_{0,07}Pb_{0,93}SnF_{3,93}$; 5 – $K_{0,1}Pb_{0,9}SnF_{3,9}$

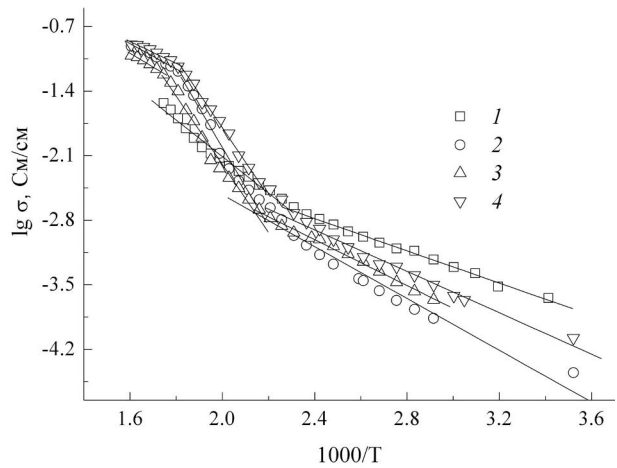

Рис. 6. Температурні залежності питомої провідності полікристалічних зразків твердих розчинів $Li_xPb_{1-x}SnF_{4-x}$: 1 – $PbSnF_4$; 2 – $Li_{0,03}Pb_{0,97}SnF_{3,97}$; 3 – $Li_{0,05}Pb_{0,95}SnF_{3,95}$; 4 – $Li_{0,07}Pb_{0,93}SnF_{3,93}$

рядок величини менша. При цьому найвищу провідність ($\sigma_{573}=9,32 \cdot 10^{-2}$ См/см, $E_a=0,25$ eB) має зразок складу $Li_{0,07}Pb_{0,93}SnF_{3,93}$.

При введенні іонів калію в структуру $PbSnF_4$ енергія активації іонної провідності у високотемпературній ділянці зростає, а в низькотемпературній – зменшується у порівнянні з вихідним $PbSnF_4$. Найбільшу провідність і найменшу енергію активації провідності в високотемпературній області має зразок $K_{0,1}Pb_{0,9}SnF_{3,9}$ ($\sigma_{573}=7,95 \cdot 10^{-2}$ См/см, $E_a=0,76$ eB).

Заміщення частини іонів плюмбуму іонами натрію сприяє утворенню додаткової фази $NaSn_2F_5$, що незалежно від кількості введеного

фториду натрію при температурах, нижчих за 540 К обумовлює зменшення електропровідності на порядок величини у порівнянні з вихідним PbSnF_4 . Провідність синтезованих зразків $\text{Na}_x\text{Pb}_{1-x}\text{SnF}_{4-x}$ при більш високих температурах в межах похибки вимірювання співпадає з провідністю тетрафлуоростанату пльомбуму.

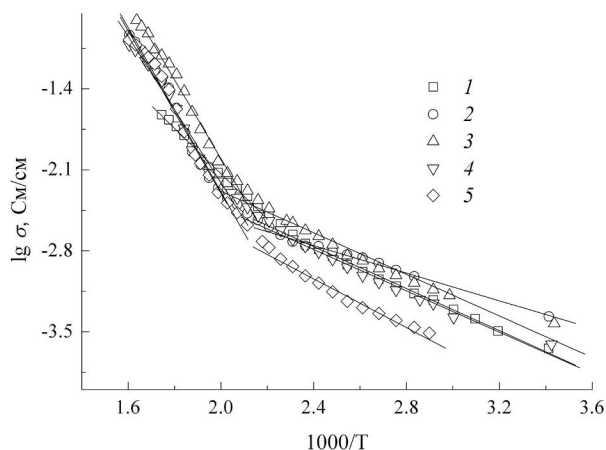

Рис. 7. Температурні залежності питомої провідності полікристалічних зразків твердих розчинів $\text{Rb}_x\text{Pb}_{1-x}\text{SnF}_{4-x}$: 1 – PbSnF_4 ; 2 – $\text{Rb}_{0,03}\text{Pb}_{0,97}\text{SnF}_{3,97}$; 3 – $\text{Rb}_{0,05}\text{Pb}_{0,95}\text{SnF}_{3,95}$; 4 – $\text{Rb}_{0,07}\text{Pb}_{0,93}\text{SnF}_{3,93}$; 5 – $\text{Rb}_{0,1}\text{Pb}_{0,9}\text{SnF}_{3,9}$

Провідність синтезованих зразків твердих розчинів $\text{Rb}_x\text{Pb}_{1-x}\text{SnF}_{4-x}$ ($0,03 < x < 0,07$) при температурах вищих за 470 К мають вищу провідність у порівнянні з PbSnF_4 , а нижче цієї температури вона сумірна з нею. При вмісті замісника RbF більшому за 8 мол.% у твердому розчині $\text{Rb}_x\text{Pb}_{1-x}\text{SnF}_{4-x}$ його провідність при температурах нижчих за 450 К зменшується майже в 10 разів у порівнянні з PbSnF_4 . Найвищу електропровідність має зразок $\text{Rb}_{0,05}\text{Pb}_{0,95}\text{SnF}_{3,95}$ ($\sigma_{600} = 0,1 \text{ Cm/cm}$, $E_a = 0,86 \text{ eV}$).

Також вибірково здійснювали повторне дослідження провідності синтезованих зразків твердих електролітів без перепресування сформованих дисків та з перепресуванням. Результати показали відтворюваність значень питомої електропровідності з похибкою на рівні 3–5%.

Висновки

При заміщенні частини іонів Пльомбуму іонами Li^+ , Na^+ , K^+ та Rb^+ у складному фториді PbSnF_4 утворюються тверді розчини гетеро валентного заміщення $\text{M}_x\text{Pb}_{1-x}\text{SnF}_{4-x}$, де x знаходиться в інтервалі $0 < x \leq 0,1$. Тверді розчини $\text{M}_x\text{Pb}_{1-x}\text{SnF}_{4-x}$ ($\text{M} - \text{K}, \text{Rb}$) утворюють кристалічну решітку тетрагональної сингонії зі структу-

рою $\beta\text{-PbSnF}_4$, а фази, що містять іони літію, утворюють одночасно дві модифікації – тетрагональну (β) і моноклінну (α) модифікації PbSnF_4 .

Найвищу провідність та найменшу енергію активації провідності у високотемпературній ділянці мають зразки складу $\text{K}_{0,10}\text{Pb}_{0,90}\text{SnF}_{3,90}$, $\text{Li}_{0,07}\text{Pb}_{0,93}\text{SnF}_{3,93}$ та $\text{Rb}_{0,05}\text{Pb}_{0,95}\text{SnF}_{3,95}$ ($(7,72 - 9,32) \cdot 10^{-2} \text{ Cm/cm}$). Провідність зразків з Натрієм незалежно від кількості NaF є меншою в порівнянні з PbSnF_4 , що пояснюється утворенням додаткової фази NaSn_2F_5 .

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Fluoride ion batteries: theoretical performance, safety, toxicity, and a combinatorial screening of new electrodes / Gschwind F., Rodriguez-Garcia G., Sandbeck D.J.S., Gross A., Weil M., Fichtner M., Hormann N. // *J. Fluorine Chem.* – 2016. – Vol.182. – P.76-90.
2. Zhang L., Reddy M.A., Fichtner M. Development of tysonite-type fluoride conducting thin film electrolytes for fluoride ion batteries // *Solid State Ionics.* – 2015. – Vol.272. – P.39-44.
3. Nakajima T., Groult H. Advanced fluoride-based materials for energy conversion. – Elsevier, 2015. – 439 p.
4. Nanostructured fluorite-type fluorides as electrolytes for fluoride ion batteries / Rongeat C., Reddy M.A., Witter R., Fichter M. // *J. Phys. Chem. C.* – 2013. – Vol.117. – P.4943-4950.
5. Сорокин Н.И., Соболев Б.П. Нестехиометрические фториды – твердые электролиты для электрохимических устройств: обзор // *Кристаллография.* – 2007. – Т.52. – № 5. – С.870-892.
6. Patro L.N., Hariharan K. Fast fluoride ion conducting materials in solid state ionics: an overview // *Solid State Ionics.* – 2013. – Vol.239. – P.41-49.
7. Потанин А.А. Твердотельный химический источник тока на основе ионного проводника типа трифторида лантана // *Рос. хим. журнал.* – 2001. – Т.45, № 5-6. – С.58-63.
8. Тривоцова В., Федоров П.П., Фурар И. Фторидные твердые электролиты // *Электрохимия.* – 2009. – Т.45. – № 6. – С.668-678.
9. Сорокин Н.И. Твердые электролиты на основе SnF_2 // *Неорг. материалы.* – 2004. – Т.40. – № 9. – С.1128-1136.
10. Сорокин Н.И. Суперионные материалы на основе дифторида свинца // *Неорг. материалы.* – 1997. – Т.33. – № 1. – С.5-16.
11. Kanno R., Nakamura S., Kawamoto Y. Ionic conductivity of tetragonal PbSnF_4 substituted by aliovalent cations Zr^{4+} , Al^{3+} , Ga^{3+} , In^{3+} and Na^+ // *Solid State Ionics.* – 1992. – Vol.51. – P.53.
12. *Электропроводность* твердых растворов гетеро валентного замещения системы $(1-x)\text{PbF}_2-x\text{YF}_3-\text{SnF}_2$ / По-

горенко Ю.В., Пшеничний Р.Н., Омельчук А.А., Трачевский В.В. // *Электрохимия*. – 2016. – Т.52. – № 4. – С.427-437.

13. Синтез та провідні властивості твердих розчинів $Pb_{1-x}Ln_xSnF_{4+x}$ (Ln – La, Ce, Nd, Sm, Gd) / Погоренко Ю.В., Пшеничний Р.М., Омельчук А.О., Трачевский В.В. // *Укр. хім. журнал*. – 2016. – Т.82. – № 11. – С.33-43.

Надійшла до редакції 27.02.2019

SYNTHESIS AND CONDUCTIVITY OF SOLID SOLUTIONS $M_xPb_{1-x}SnF_{4-x}$ (M=Li, Na, K, Rb)

Yu.V. Pogorenko ^{a,*}, A.A. Nahorny ^b, R.M. Pshenichnyi ^c, A.O. Omel'chuk ^a

^a V.I. Vernadsky Institute of General and Inorganic Chemistry of the NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine

^b National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute», Kyiv, Ukraine

^c Sumy State University, Sumy, Ukraine

* e-mail: pogorenkoyulija@gmail.com

It has been found that the solid solutions of heterovalent substitution, $M_xPb_{1-x}SnF_{4-x}$ ($0 < x \leq 0.1$), are formed in the system $xMF-(1-x)PbF_2-SnF_2$ (where $M = Li, Na, K, Rb$) that have a structure of β - $PbSnF_4$. The conductivity of the synthesized samples in the high-temperature range generally increases as compared with $PbSnF_4$ if a part of the Pb^{2+} ions is replaced by ions of alkali metal (Li^+ , K^+ and Rb^+). An insignificant substitution (3.0 mol%) of Pb^{2+} ions by M^+ ions (K^+ , Rb^+ and Li^+) practically has no effect on the conductivity of the obtained samples. When more than 5 mol.% of ions are replaced, the fluoride-ion conductivity of the synthesized samples in the high-temperature range (above 450 K) is higher than the conductivity of the initial fluoride $PbSnF_4$, whereas the conductivities are practically the same at lower temperatures. The samples $K_{0.10}Pb_{0.90}SnF_{3.90}$, $Li_{0.07}Pb_{0.93}SnF_{3.93}$ and $Rb_{0.05}Pb_{0.95}SnF_{3.95}$ show the highest conductivity ($(7.72-9.32) \cdot 10^{-2}$ S/cm) and the least activation energy of conductivity (0.25–0.5 eV) in the high-temperature range. The conductivity of the samples with sodium, regardless of the amount of NaF, is lower than that of $PbSnF_4$ which is explained by the formation of an additional phase $NaSn_2F_5$. The nature of the dependence of the activation energy on the concentration of a heterovalent substituent and its value indicate that the conductivity of the obtained samples is provided by highly mobile interstitial anions of fluorine.

Keywords: solid fluoride-conducting electrolytes; heterovalent substitution; non-stoichiometric fluorides; electrical conductivity.

REFERENCES

- Gschwind F., Rodriguez-Garcia G., Sandbeck D.J.S., Gross A., Weil M., Fichtner M., Hormann N. Fluoride ion batteries: theoretical performance, safety, toxicity, and a combinatorial screening of new electrodes. *Journal of Fluorine Chemistry*, 2016, vol. 182, pp. 76-90.
- Zhang L., Reddy M.A., Fichtner M. Development of tysonite-type fluoride conducting thin film electrolytes for fluoride ion batteries. *Solid State Ionics*, 2015, vol. 272, pp. 39-44.
- Nakajima T., Groult H., *Advanced fluoride-based materials for energy conversion*. Elsevier, 2015. 439 p.
- Rongeat C., Reddy M.A., Witter R., Fichter M. Nanostructured fluorite-type fluorides as electrolytes for fluoride ion batteries. *The Journal of Physical Chemistry C*, 2013, vol. 117, pp. 4943-4950.
- Sorokin N.I., Sobolev B.P. Nestekhiometricheskkiye floridy – tverdyye elektrolity dlya elektrokhimicheskikh ustroystv: obzor [Nonstoichiometric fluorides: solid electrolytes for electrochemical devices – a review]. *Kristallografiya*, 2007, vol. 52, no. 5, pp. 870-892. (in Russian).
- Patro L.N., Hariharan K. Fast fluoride ion conducting materials in solid state ionics: an overview. *Solid State Ionics*, 2013, vol. 239, pp. 41-49.
- Potanin A.A. Tverdotel'nyi khimicheskii istochnik toka na osnove ionnogo provodnika tipa triflorida lantana [Solid-state chemical current source based on an ionic conductor lanthanum trifluoride]. *Rossiiskii Khimicheskii Zhurnal*, 2001, vol. 45, no. 5-6, pp. 58-63. (in Russian).
- Trnovcova V., Fedorov P.P., Furar I. Fluoride solid electrolytes. *Russian Journal of Electrochemistry*, 2009, vol. 45, pp. 630-639.
- Sorokin N.I. SnF_2 -based solid electrolytes. *Inorganic Materials*, 2004, vol. 40, pp. 989-997.
- Sorokin N.I. Superionnyye materialy na osnove diflorida svintsya [Super-ionic materials based on lead difluoride]. *Neorganicheskie Materialy*, 1997, vol. 33, no. 1, pp. 5-16. (in Russian).
- Kanno R., Nakamura S., Kawamoto Y. Ionic conductivity of tetragonal $PbSnF_4$ substituted by aliovalent cations Zr^{4+} , Al^{3+} , Ga^{3+} , In^{3+} and Na^+ . *Solid State Ionics*, 1992, vol. 51, pp. 53-59.
- Pogorenko Yu.V., Pshenichnyi R.N., Omel'chuk A.A., Trachevskii V.V. Electric conductivity of heterovalent substitution solid solutions of the $(1-x)PbF_2-xYF_3-SnF_2$ system. *Russian Journal of Electrochemistry*, 2016, vol. 52, pp. 374-384.
- Pogorenko Yu.V., Pshenichnyi R.N., Omel'chuk A.A., Trachevskii V.V. Syntez ta providni vlastyivosti tverdykh rozchyniv $Pb_{1-x}Ln_xSnF_{4+x}$ (Ln – La, Ce, Nd, Sm, Gd) [Synthesis and conductive properties of solid solutions $Pb_{1-x}Ln_xSnF_{4+x}$ (Ln – La, Ce, Nd, Sm, Gd)]. *Ukrainian Chemistry Journal*, 2016, vol. 82, no. 11, pp. 33-43. (in Ukrainian).